СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 143. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 24. липня 1943. No. 143. Jersey City, N. J., Saturday, July 24, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Робітничі Організації Домагаються Вспятних Цін

ВАШИНГТОН. — Вилйем Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці, Филип Морей предсідник Конгресу Промислової Організації СІО, в товаристві пятьох інших представників зорганізованого робітництва відбули півтора-годинну конференцію з президентом Рузвелтом в Білому Домі. Вони поставили рішуче домагання, щоби цофнути вспять до 14. вересня 1942 р., ціни в дрібнім роспродажу на все, що потрібне для звичайного вжитку людини. Вони покликалися на закон з 2. жовтня 1942 р., котрий передбачує такий поворот цін, а також пригадали президентови його власні заяви в цій справі. В дальшій розмові згадані учасники конференції заявили, що зорґанізоване робітництво не буде підтримувати стабілізації платень та цін, як це пропонує адміністрація, коли їх домагання не будуть сповнені.

Тому, що голова Бюра Адміністрації Цін Прентис М. Бравн є відповідальний за невиконання Акту 2. жовтня 1942 р., представники робітничих організацій заявили, що вони зажадають його усунення, коли він не змінить своєї політики.

КОМІТЕТ МАЙНЕРІВ ДОМАГАЄТЬСЯ ПОШИРЕННЯ ІЛИНОЙСЬКОЇ УМОВИ НА ВСІ МАЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Тут відбулося засідання повного 200-членного комітету юнії Злучених Майнерських Робітників Америки в справі умови, заключеної між юнією й власниками копалень з Ілинойс. Комітет ухвалив покінчити з умовою між робітниками та власниками копалень в околиці Апалячійських гір, а зажадати поширення на всі копальні умови з Ілинойс. Отже комітет домагається заплати за дорогу від вступу до копальні аж до місця праці і назад, і то від 24. жовтня 1938 р.

ВОЯКИ МАЮТЬ ПЛАТИТИ СВОЇ ДОВГИ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Апеляційний суд підтримав судове рішення з Бронкс, що вояки в чинній службі мають платити довги, які вони затягнули перед тим, заки вступили до військової служби.

ҐЕНЕРАЛ ЗГИНУВ У ЛЕТНИЧОМУ ВИПАДКУ.

Коло Сітки, на Алясці, скоїлася якась повітряна катастрофа, у котрій загинули ґенерал Вилйем Апшер, командант корпусу маринарів, капітан Чарлс Падок, що колись був славним біґуном, та 5 інших осіб. Подробиць випадку ще не подано до публичного відома.

АЛІЯНТИ БОМБАРДУЮТЬ МОРСЬКУ БАЗУ НА ЯВІ.

Відділ чотиро-моторових бомбовиків збомбардував Сурабаю, важну японську фльотну базу на острові Яві, що колись належала до Голяндії. Рейд замітний тим, що рейдові літаки мусіли відбути на нього подорож 2,400 миль.

НІМЦІ ОГРАНИЧУЮТЬ СЛОВАКАМ ПРАВА.

ЦЮРІХ, (Швайцарія), (ОНА). — Як німці розгромили Чехословаччину, то Карпатську Україну віддали мадярам, а з Словаччини створили окрему марйонеткову державу. Словацькі квізлінґи вислугувались німцям один перед другого, але згодом німці почали ліквідувати державні словацькі установи і заводити там своє власне право. Наприклад, німці приказали словакам скасувати політичні партії, завели спільний податок на военні потреби, вербували вояків до своєї армії і силою забрали до армії словацьких лікарів. Словацький вожд не міг кроку зробити без дозволу німців і ділав, як наймит. Що йому приказали, те він і робив. Словацькі націоналісти, які дуже розбивалися за своєю державою — вже мають досить і хотілиби якось викрутитися від самостійности, але не мають як. Гітлерівці сіли їм на карк і, як доносять останні видання німецьких газет, ограничили словацьку державну раду до дванадцять людей. Кажуть, що через сварки словацьких державників не можна було робити ніякої позитивної праці і тому треба обмежити число урядовців.

Німецька преса часто висміваЛа словацьких міністрів і дипльоматів та робила зауваження, що це дикий народ. Німецькі урядовці в Братиславі дивилися на словаків згори і не мали до них ніякої пошани. Словаки скаржились на таке трактування з боку німців, але з того нічого не виходило. Німці поводяться в Словаччині, як в себе дома. Вони чуються дійсними господарями і грабують край на всі сторони. Словаччина сьогодні звелена до німецької кольонії.

АЛІЯНТИ ЗАНЯЛИ ПАЛЕРМО, СТОЛИЦЮ СИЦИЛІЇ

РОСІЙСЬКИЙ НАСТУП НА ОРЕЛ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ.

За донесенням совєтського уряду, червона армія атакувала вже в десятому дні великої офензиви головні оборонні лінії Орела. За десять днів офензиви червона армія вбила 50,000 німців і взяла в полон 6,000.

Німецький комунікат говорить про нову російську офензиву в околиці Ленінграду.

АРҐЕНТИНСЬКІ ПОЛЯКИ В ОБОРОНІ СТАРИХ ПОЛЬСЬКИХ ГРАНИЦЬ.

БУЕНОС АЙРЕС, (ОНА). — В Арґентині живе поважне число польських еміґрантів. Вони мають тут свої великі організації, клюби, парафії і пресу. Як Гітлер напав і знищив польську державу, то поляки чулися дуже пригноблені, але на дусі не падали. Багато польської молоди виїхало до Англії і вписалося до польської армії, котрій старші помагають грішми й пропаґандою. Вони переконують світ, що як Гітлер буде побитий, то Польща повинна бути відбудована в її старих границях. На їх думку, совєтський союз мусить віддати полякам Західну Україну і Білорусь, бо це, кажуть, польські землі, без яких Польща не може бути Польщею.

Центральні польські організації в Арґентині вже почали велику активну діяльність відносно відбудови польської держави і спільними силами стремлять до того, аби то представники держав Південної Америки помагали полякам творити таку саму або й більшу Польщу, як була перед війною. У меморіялі до президента Арґентини звертають йому увагу, що поляки перші впали жертвою націстського терору і просять його, щоби він не дозволив скривдити їх батьківщину. Польща не повинна стратити ні одної пяди землі. Таку саму петицію вислали поляки й до американського президента Рузвелта; дякують йому за велике співчуття до польського народу і просять, аби він вжив свого впливу і поміг полякам збудувати таку велику Польщу, яка істнувала в 1939 році.

В Південній Америці вже появилася поважна пропаґандивна польська література в еспанській мові.

—FOR VICTORY: BUY BONDS—

Американська сема армія, наступаючи в західній частині острова Сицилії просто без опору ворога, дійшла до порту Марсалі, а одна її частина заняла Палермо, столицю Сицилії, положену на північнім побережжю Сицилії, над Тиренським морем. Цим маневром перерізано Сицилію на дві частині, так, що західня ворожа армія і східна не може одна другій помагати.

Коло Катанії всеще йдуть завзяті бої між німецькими відділами й восьмою британською армією. Британці роблять постійні, хоча повільні, поступи.

БРИТІЙСЬКА ФЛЬОТА БОМБАРДУЄ ІТАЛІЙСЬКИЙ ПОРТ КРОТОНЕ.

Сильний відділ британських літаків і военних кораблів бомбардував у середу ранком важне італійське прибережне місто Кротоне, що лежить уже у властивій Італії, усього 95 миль від головного порту італійської военної фльоти Таранто. У цьому нападі літаки наперед збомбардували летунські майдани; потім до міста підплили военні кораблі й стали його острілювати. Поцілено хемічні фабрики й знищено великі пожари.

СУБМАРИНА „ТРАЙТОН" УТРАЧЕНА.

Департамент фльоти записав американську субмарину „Трайтон" між военні втрати.

„Трайтон" уславився затопленням 11 японських кораблів до 3. травня.

МАСОВА ВТЕЧА НАСЕЛЕННЯ З РИМУ.

До Берна, в Швайцарії, приходять вісти, що вихід цивільного населення з Риму після першого бомбардування досягає масової величини. За деякими заподанями, за один день виходить з міста 150,000 осіб. Припускають, що це число ще далі зросте, бо кожного дня в Римі гудуть алярми сирен. Більшість цих людей прямує на північ.

У Римі тимчасом рух на вулицях ще далі поважно терпить внаслідок рейду. Багато трамваєвих ліній не має руху, бо вони діставали електричний струм з дротів, які йшли через збомбардовані вулиці. Залізничий дворець Терміні ще не працює. До міста уряд стягає відділи робітників для прочищування румовищ.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Перемоги за Границею, а Дома?

Коли аліянтські збройні сили добувають перемоги на різних фронтах, урядники в Вашингтоні надиво з того приводу дуже не віватують, але більше журяться домашнім фронтом.

Заступник секретаря війни Патерсон каже, що програма достави для військових частин у червні остається на 2 проценти поза квітневу, а на 5 процентів поза червневу квоту.

Генерал Маршал, начальник штабу, остерігав конференцію ґубернаторів, що наші перемоги покищо були розмірно малі та що перед нами ще стоять поважні завдання. Він осудив наглу хвилю оптимізму, що заставляє публику думати, що ми вже зробили все потрібне.

Доналд Нелсон, предсідник Ради Воєнної Продукції, заявив при одній нагоді, що коли Америка справді хоче виконати програму 1943 року, то промисли мусять узятися добре до роботи. Чарлз Нелсон, віцепрезидент тої Ради, каже, що доспіхи сицилійської кампанії поширили в народі безосновні добрі надії. Якщо Америка має відносити справжні великі перемоги, її збройні сили мусять мати постійну доставу воєнних матеріялів.

У тому самому тоні говорив адмірал Горн, називаючи безосновний оптимізм найбільшою перешкодою для воєнного успіху. Секретар фльоти Накс заявив: „Нема нічого гіршого для остаточної перемоги понад поширення думки, що конець війни вже близько".

Америка може програти війну, якщо вона не зверне уваги на ці осторогі.

А ПІСЛЯ СИЦИЛІЇ ЩО?

В аліянтських руках уже найшлася більша частина Сицилії. Британські й американські війська наступають скоро вперед. Як кажуть самі полководці, захоплення острова відбувається скорше, ніж заповідали найбільші оптимісти. Головною причиною скорости наступу є брак воєнного духа в італійців. З уваги на те повне заняття Сицилії є тільки питанням часу.

Це відразу насуває питання: А що далі?

Відповідь на нього дає видана в минулий вівторок проклямація ґенерала Айзенговера, начальника аліянтських військ, до італійського народу.

„Аліянтські сили" каже ґенерал в імені американського й британського уряду, „окупують італійську територію. Вони роблять це не як вороги італійського народу, але як неминучу частину своєї війни за знищення німецького зверхника над Европою".

„Їх ціллю є визволити народ Італії з фашистівського режіму, а потім привернути Італію як вільну державу.

„Аліянтські сили не мають наміру зміняти або підривати традицийних законів або звичаїв італійського народу. Одначе вони зроблять усе потрібне, аби знищити фашистівську систему, яку територію вониб не заняли... Аліянтські уряди зроблять кроки, аби здержати виконування законів, що упосліджують людей за їх національність, колір або віру. Свобода віри буде піддержана, і буде привернена свобода слова й преси, на стільки це не перешкаджає військовим інтересам".

Ця програма сама собою представляє революцію, від фашизму, бо вона представляє вживання сили не для поневолення вільного народу, а для його визволення. Проклямація Айзенговера показує, що Аліянти хочуть дати народови можність відродити національного духа, аби він самий скинув зо себе ярмо фашизму.

НАСТРОЇ СЕРЕД УКРАЇНЦІВ УГЛЕКОПІВ У ПЕНСИЛВЕНІЇ.

Антін Маланчук, організатор У. Н. Союзу, що кілька неділь перебував в околицях твердого вугілля, недалеко Скрентону, Вилксбері та Гейзелтону, подає про життя й настрої українців в тих околицях:

Багато родин живе в нужді, не зважаючи на наладнання страйку майнерів. Майнери не мають тепер спромоги заробляти так, як було давніше, бо майни в багато закопах вже вичерпані. Отже вугля перемішане зо скалами, а треба посвятити багато часу, щоб його вичистити. Таксамо майнер мусить платити за динаміт та інші майнерські прилади. Новий податок дуже обнизив вартість майнерських зарібків.

Доми майнерів пустіють. Колись вони славилися великими родинами. Тепер хлопці пішли на війну, а дівчата йдуть на зарібки в інші околиці, переважно до Ню Йорку. Старші не мають сили працювати. Дехто з них живе на ласці уряду, а дехто помагає собі годівлею курей та плеканням городини. Багато майнерів терпить на астму.

Нарід свято вірить в перемогу Америки; тому, що кожен має синів при армії, кожен бажає собі скорого покінчення війни. Народнє життя пригасло, бо брак провідників. Українці радо беруть участь в міжрасових американських імпрезах і радо жертвують на ЮСО, Ам. Червоний Хрест, купують бонди то що і за це дістають признання. Влада відноситься до них з пошаною і нема ніякого цькування, як це було слідно в початках війни.

Релігійний рух процвитає як усе, але з нагоди війни ще скріпився. Очевидно, що старші в церквах переважають, бо молоді обмаль.

ХОЛМЩИНА Й ПІДЛЯШША.

Польські американські ґазети покликуються на українські ґазети в німецькій займанщині та критикують старання українців дістати владу на культурному та церковному полі у свої руки. З цієї критики можна довідатися такі факти:

Після заняття Підляшша й Холмщини німцями провідники української православної церкви в давній Польщі повели акцію за освідомлення населення цих земель. Вони дістали у свої руки православні церкви, що їх свого часу польська влада повідбирала місцевому населенню й віддала полякам на римо-католицькі святині. Після того введено в православних церквах українську мову на місце польської, а також навчання релігії. Створено сотки нових шкіл та діточих садків з українською мовою. Платню учителям дає уряд. Ґазети: „Краківські Вісті" та „Рідна Земля" переповнені відомостями про поступ в українізації Підляшша. Молодь іде на роботу в Німеччину, а старші, що не хочуть приноровитися до нового ладу, ідуть до концентраційних таборів.

ПЕРЕКЛАДИ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО НА МОСКОВСЬКУ МОВУ.

Ґазета Русское Обозреніе, що виходить у Шікаґу, помістила переклад взірів української поезії укладу Максима Рильського на московську мову. Перекладів довершив Борис Турганев. Дух в поезіях Рильського боєвий-совєтський.

ДМИТРО ЧУТРО МІЖ МАДЯРАМИ.

Звісний між українцями імпресаріо Дмитро Чутро, що між ін. виставив по українськи Мазепу, а по англійськи Запорожця за Дунаєм, пописується у Клівленді між мадярами. Там він виставив 27. червня мадярську балетну драму Делібаб під покровом Американсько-Мадярського Жіночого Комітету. Він теж утримує балетну студію між американцями мадярського роду.